

VJESNIK

HRVATSKI POLITIČKI DNEVNIK

Stipetić »otplivao« u politiku

Mile Franičević

Ministar obrane odlučio je ići do kraja. Netko mora otići: ili on, ili vojnici koji je javno dijelio lekcije političarima. U demokratskim zemljama ministar obrane nema potrebe postajati sličan uvjet – za politički istup pripadnika oružanih snaga nema oprost. Slijede neizostavne sankcije: umirovljenje, nečastan otpust ili nešto treće. Hrvatska je, dakako, u svemu, pa i ovom slučaju – posebna.

Načelnik našega Glavnog stožera, general zbora Petar Stipetić, odvažio se javno komunicirati s političarima, ukazivati na pogreške, ocjenjivati dinamiku i kvalitetu rada Vlade, premijera, pa i - zaprijetiti. »Mi nikad nećemo i ne možemo dozvoliti da vojnoobavještajne službe prate civile«, komentirao je Stipetić višemjesečni Radošev prijedlog. Otišao je i korak dalje: »To je glupost, bio bi to kriminal, vojna diktatura«.

Jozi Radošu doista se može zamjeriti da, u najmanju ruku, nije dovoljno precizno pojasnio ideju, metode kontrole rada takve službe, kao i načine odabira civila koje bi se pratilo. S druge strane, mora se priznati da je nekoliko puta jasno rekao kako nadležnosti takve službe treba precizno definirati te da one moraju imati snažan parlamentarni nadzor. Prema Radošu, posve je logično da se vojno-sigurnosni sustav treba braniti od svake vrste napada, a to znači - i od »vojnika« u civilu. O tome jednostavno nema spora. No da i nije tako, visoki (najviši) vojni časnik jednostavno ne smije javno ukazivati na političke propuste, bez obzira na njegovo nesporno vojničko, stručno, ratno i ino iskustvo.

»Predsjednik Vlade rekao je da moramo žurno krenuti, od tada je prošlo mjesec dana, a od riječi 'žurno' mi još nismo stigli i do 'ž', tvrdnja je koju jednostavno ne smije izgovoriti vojni, koliko god očito bilo odugovlačenje oko donošenja zakona o obrani. Jednom riječju, razlozi zbog kojih traži Stipetićev odlazak posve su na Radoševoj strani: upletanje vojnika u politiku, dijeljenje lekcija ministru obrane i premijeru te, u govoru u Bjelovaru, pohvale zbog nepoštivanja zapovijedi predsjednika Tuđmana.

Dakako, može se nagadati kako su ovime kulminirale očite napetosti između MORH-a i Stožera, odnosno Pantovčaka i Banskih dvora ili da se Radoš pokušava dokazati dijelu HSLA-a, no sve to skupa pada u vodu pred činjenicom da je Stipetić »otplivao« u politiku, a to jednostavno - nije smio.

Očaranost zlom

Vinka Drezga

Podmetanje eksploziva, automobil-bomba, samoubilački zalet zrakoplovom u nebudere. Slijedi li nakon toga udar po nuklearnim postrojenjima? O terorističkim je metodama dakako nezahvalno nagadati, ali je sam Osama bin Laden putem svojih posrednika najavio nove udare koji će zaprepastiti svijet. A nakon Svjetskog trgovačkog centra, treba mu vjerovati na riječ. Otkud takva očaranost zlom suvremenog terorista broj 1?

Bilo bi prejednostavno koristiti terorizma svesti na jaz između bogatih i siromašnih. Nema sumnje da siromaštvo i bijeda pothranjuju ekstremizme svih vrsta, kako je to rekla pakistanska veleposlanica u Americi, objašnjavajući zašto Islamabad traži novac u zamjenu za zračne baze. Dakako da zapadnjačko gledanje svisoka na »zaostale Arape koji su zanimljivi samo zbog nafte« snažno utječe na njihovo samopoštovanje: »Zašto Zapad ne trpi muslimane, koji su imali civilizaciju davno prije njih, utemeljivši matematiku, primjerice?«.

Identitet arapskog svijeta potkopava već desetljećima i »pitanje Izraela«. Samo postojanje države Izraela u Srednjem je istoku, a i šire, šaka u oko ne samo radikalnim muslimanima. One koji se i mire s činjenicom o izraelskoj državi, međutim, boli očigledno američko (zapadno) protežiranje Židova na račun Palestinaca. To je nakon 11. rujna posredno priznao i sam Bush, najavivši »srednjoistočni obrat« i potporu palestinskoj državi.

Sličnu vrstu američkog pragmatizma na svojoj su koži osjetili i Afganistanci. Nakon što ih je iskoristila u borbi protiv SSSR-a, s Rusima 1989. iz Afganistana odlazi i CIA, ostavljajući tu srednjoazijsku zemlju u ruševinama. Tu je »američku izdaju« vješto iskoristio Osama bin Laden. Odlučio je poput modernoga Saladina, koji je oslobodio Jeruzalem od križara, vratiti dostojanstvo braći muslimanima. Snagu za taj sveti boj protiv »sotone utjelovljene u SAD-u« navodno crpi iz temelja islama, koji preporod doživljava s Homeinijem osamdesetih godina.

U tom svetom ratu protiv nevjernika očito ne bira sredstva. Zašto bi onda prezao od najubojitijih oružja za masovno uništenje? Od oružja je još ubojitije Bin Ladenovo oruđe – bojovnici koji ne prezaju ni od čega, pa ni od vlastite smrti.

VJESNIK

HRVATSKI POLITIČKI DNEVNIK

glavni urednik

KREŠIMIR FLJAČKO

UREDNIŠTVO:

Zlatko Herljević (izvršni urednik), Vesna Antičić (desk), Igor Bjažić (grafika), Viktor Vresnik (pomoćnik glavnog urednika, gospodarstvo), Darko Dravinski (Zagreb), Romana Eibl (sport), Zvonko Gajski (Nedjeljni Vjesnik), Miroslava Jandrić (RTV vodič), Petra Boić (život), Zoran Vodopija (pomoćnik glavnog urednika, Hrvatska), Miroslav Ležaja (stajališta), Jurica Körbler (svijet), Vesna Kusin (kultura), Petar Pavković (crna kronika), Robert Mekinić (pomoćnik glavnog urednika za razvoj i informatiku), Robert Rajčić (fotografija), Ivan Šabić (elektronsko izdanje), Marinko Veldić (noćni urednik)

UREDNIŠTVO: telefoni 364-1111 i 61 66 666, dežurni urednik 61 61 680 i 61 61 682, Telefaks 61 61 650 i 61 61 602

IZDAVAČ: »VJESNIK« d.d.

10.000 ZAGREB

Slavonska avenija 4

PREDSJEDNIK UPRAVE

Rikard Pompe

NADZORNI ODBOR

Hrvoje Dusper - predsjednik, Božidar Novak - zamjenik predsjednika, Nino Reskušić, Dunja Vidošević, Aleksandar Zajac

MARKETING

Sime Vlajki

OGLAS

VJESNIK MARKETING

Slavonska avenija 4, Zagreb

Telefon 61 61 669, fax: 61 61 709, 61 61 620

TISAK: Vjesnik d.d., Zagreb,

Slavonska avenija 4

VJESNIK on line

www.vjesnik.hr, www.vjesnik.com

e-mail: vjesnik@vjesnik.hr

● CIJENA OGLASA — Radnim danom: stranica 10.000 kn, 1/2 str. 6.000 kn, 1/3 str. 5.000 kn, 1/4 str. 4.000 kn, 1/6 str. 3.500 kn, 1/8 str. 3.000 kn, 1/16 str. 2.000 kn, 1/32 str. 1.000 kn. Nedjeljom: stranica u boji 12.000 kn, 1/2 str. u boji 7.200 kn, 1/4 str. u boji 4.800 kn, 1/8 str. u boji 3.600 kn, 1/16 str. u boji 2.400 kn. Cjenik vrijedi od 1. siječnja 1999. godine. Isti cjenik vrijedi za sve dane u tjednu. Prva i zadnja stranica, smještaj na posebnim stranicama te poslovni uvjeti i godišnji ugovori posebno se dogovaraju. Ogllašavanje na web stranicama posebno zaračunavamo. Na cijene zaračunavamo porez. Oglasi za objavu u Vjesniku trebaju biti u formatima koji su određeni Vjesnikovim cjenikom, u mjerilu 1:1 i poželjno je da formati budu dogovoreni i rezervirani barem tri dana unaprijed s Vjesnikovim marketingom. CJENIK PRETPLATE (u kn): mjesečna 180 kn, tromjesečna 540 kn, polugodišnja 1080 kn, godišnja 2.160 kn. Na preplatu plaćenu odjednom odobravaju se popusti: 5% na tromjesečnu i polugodišnju, 10% na godišnju preplatu. Za umirovljenike odobravamo dodatni popust od 5%. Uplata tuzemne preplate na žiro-račun poduzeća VJESNIK d.d. ZAGREB (za preplatu) br. ra. 30101-601-783379. ● Preplata za inozemstvo: Pretplatnici u zemlji mogu uplatiti u kunama na Salteru preplate: Zagreb, Slavonska avenija 4, ili na devizni račun: Zagrebačka banka, d.d., za poduzeće »Tisak« (preplata na Vjesnik) broj računa 30101-620-162500-3281060 ● »Vjesnik« is exclusively imported and distributed in the U.S. by German Language Publications, Inc., 560 Sylvan Av., Englewood Cliffs, NJ 07632.

STAJALIŠTA

Ključ za hrvatsku gospodarsku nadmoć

Zdenko Franić

U Bruxellesu, političkom središtu Europske unije, održana je u rujnu, u organizaciji Europskoga parlamenta, Konferencija o parlamentarnoj dimenziji Pakta o stabilnosti.

Od zaključaka Konferencije naročitu pozornost privukao je onaj njihov dio u kojemu se govori o potrebi regionalne suradnje na području ključnih infrastrukturnih sektora što je izazvalo pravu uznemirenost predstavnika hrvatskih medija.

Bio je to još jedan primjer kako u Hrvatskoj već samo spominjanje izričaj »regionalna suradnja« ima konotaciju nekakve balkanske unije.

Zašto Europska unija uopće inzistira na takvoj suradnji?

Trebamo li, dakle, u želji Europske unije da zemlje jugoistočne Europe više suraduju na području prometa, transporta energenata i vode iščitavati nekakvu urotu koja bi Hrvatsku trebala nasilno ugrurati u nekakvu njoj neprihvatljivu političku asocijaciju?

Zašto Europska unija uopće inzistira na takvoj suradnji pa ju je uključila u prioritetne zaključke spomenute Konferencije?

Odgovor valja potražiti u govoru Chrisa Pattena, povjerenika Europske komisije zadužen za vanjske odnose, u srpnju 2001. u kojemu se pojašnjava politika EU-a prema Balkanu.

Patten kaže: »... naš je strateški cilj europski kontinent koji je ujedinjen i (infrastrukturno) umrežen. Dakle, energija, infrastruktura i komunikacijske veze na Balkanu moraju biti dio zahtjevnog zadatka povezivanja čitava kontinenta.«

Patten je, dakle, jasno kazao da EU ne može dopustiti infrastrukturnu prazninu, tj.

Trebamo li u želji Europske unije da zemlje jugoistočne Europe više suraduju na području prometa, transporta energenata i vode iščitavati nekakvu urotu koja bi Hrvatsku nasilno ugrurala u nekakvu njoj neprihvatljivu političku asocijaciju?... Za razliku od ljevice (koja je na vlasti u većini europskih zemalja), teški pritisci na Hrvatsku dolaze s europske desnice, za što je najnoviji primjer Projekt jugoistočnog EU-a što ga zagovara njemački CDU/CSU

diskontinuitet između glavne zemalja EU-a i Grčke. Na samome jugoistoku Europe započinje i Turska kao geostراتيجijski iznimno važna članica NATO-a čije je značenje u svjetlu nedavnih terorističkih napada na Ameriku još više porastao.

Teški pritisci na Hrvatsku dolaze s europske desnice

U vezi s tzv. regionalnim pristupom, prema kojemu bi nekakva balkanska unija, »Balkanoslavija«, kao nova po-

ljudi. Naime, u Paktu su o stabilnosti, osim zemalja bivše Jugoslavije i Rumunjska, Moldavija, Bugarska i Albanija.

Sudjelovanje u takvoj zoni slobodne trgovine, o čemu je već potpisan i memorandum o razumijevanju, Hrvatskoj ni pošto ne isključuje mogućnost članstva u CEFTA-i, odnosno srednjoeuropskoj zoni slobodne trgovine, kojoj je Hrvatska doslovce pred samim ulazom.

Hrvatska od spomenutih zemalja ima ponajveći bruto domaći proizvod, ponajbolju

ko godina trebala spojiti.

Prisjetimo se također da je još prije godinu dana Sabor ratificirao Krovni sporazum o institucijskom okviru za uspostavu međudržavnih sustava za transport nafte i plina koji je aktualizirao euroazijsku transportnu mrežu kojom bi se u zapadnu i srednju Europu dovela nafta iz Kaspijskog bazena.

Nafta franko Omišalj?

Kako je zemljopisno Hrvatska najzapadnija i na samom kraju niza zemalja koje su ratificirale sporazum (od Azerbejdžana i Kirgizana do Turske, Grčke Bugarske, Rumunjske i Ukrajine), i to s već gotovom infrastrukturom naftovoda, zapitajmo se zašto se na Mediteranu ne bi pojavila i nova kotacija nafte, nafta franko Omišalj?

Tom bi se naftom trgovalo na međunarodnim burzama, možda i uz pomoć Zagrebačke burze. Također, Hrvatska bi svojim ulaganjima, na primjer putem HEP-a, trebala energijsku infrastrukturu u BiH, posebice elektrodistribuciju, načiniti što kompatibilniju s vlastitom.

To je ne samo najizravniji interes Hrvatske nego bi bio i izniman primjer suradnje (strane investicije!). Činjenica je u suvremenom svijetu da su energijska dostatnost i samostalnost te razvijena infrastruktura najbolji jamac političke samostalnosti.

Autor je doktor znanosti, sarborski je zastupnik i potpredsjednik Glavnog odbora SDP-a.

Hrvatska treba biti daleko aktivnija i agilnija kako bi u skladu s povoljnim prilikama koje nudi Pakt o stabilnosti, a prema prioritetima i uz pomoć EU ne samo riješila mnoge svoje infrastrukturne probleme nego se i nametnula kao vodeća gospodarska snaga u svom širem okruženju

litička tvorevina bila prethodni uvjet za ulazak zemalja iz regije u EU, njemački političar Bodo Hombach, posebni koordinator Pakta o stabilnosti, tijekom je Konferencije rekao: »Individualni ulazak u EU glavni je instrument Pakta o stabilnosti i procesa stabilizacije i pridruživanja«.

Suradnja i dobrosusjedski odnosi samo su dodatna preporuka za put u EU, što su podržali i ostali europarlamentarci.

Istaknimo i to da je individualan pristup vrednovanja gospodarskoga i političkog sustava zemalja koje se žele priključiti EU uključen u sve relevantne političke dokumente EU i NATO-a, kao i u deklaracije i rezolucije europskih i međunarodnih političkih organizacija (Socijalisti-

zastupnica njemačkog parlamenta Ursula Heinen.

Nažalost, stranačka diplomacija hrvatskih stranaka desnoga centra nije uspjela spriječiti takve inicijative.

Zone slobodne trgovine bilateralnim ugovorima

Hrvatska treba biti daleko aktivnija i agilnija kako bi u skladu s povoljnim prilikama koje nudi Pakt o stabilnosti, a prema prioritetima i uz pomoć EU-a ne samo riješila mnoge svoje infrastrukturne probleme nego se i nametnula kao vodeća gospodarska snaga u svom širem okruženju.

Pakt o stabilnosti predviđa stvaranje zone slobodne trgovine, i to bilateralnim ugovorima (drugi mehanizmi Hrvatskoj su neprihvatljivi), koja bi obuhvaćala oko 55 milijuna

strukturu gospodarstva, pa čak i ponajbolji investicijski i kreditni rejting. Posljedično, ne začuduje da je prema izvješću UNCTAD-a (Konferencija Ujedinjenih naroda o trgovini i razvoju) u 2000. godini Hrvatska u svojoj skupini bila prva prema izravnim stranim ulaganjima (899 milijuna dolara).

Dva iznimno jaka aduta

Na području energetike Hrvatska ima dva iznimno jaka aduta: Jadranski naftovod i Inu. O gospodarskom potencijalu Ine govori i najnoviji podatak međunarodne revizorske kuće PriceWaterhouse Coppers da joj je samo u posljednjih godinu dana vrijednost udvostručena, te je Ina danas veća i od mađarskog MOL-a s kojim se prije nekoli-

Ne postoji samo američka istina

Gojko Borić

Dobro je da se u Vjesniku, u Stajalištima, počelo ozbiljnije raspravljati o onome što se poslije terorističkih napada na Svjetsko trgovačko središte i Pentagon opisivalo kao »odsad ništa neće biti onako kao što je bilo dosad«.

U raspravu se uključio američki državljanin hrvatskoga

Svaka čast američkom domoljublju, ali Amerikanci, pa i oni hrvatskog podrijetla, moraju shvatiti da Amerika mora poštovati rodoljublje i neameričkih naroda, pa čak i onih koji ne vole tu veliku, te svakako demokratsku i poštovanja vrijednu zemlju

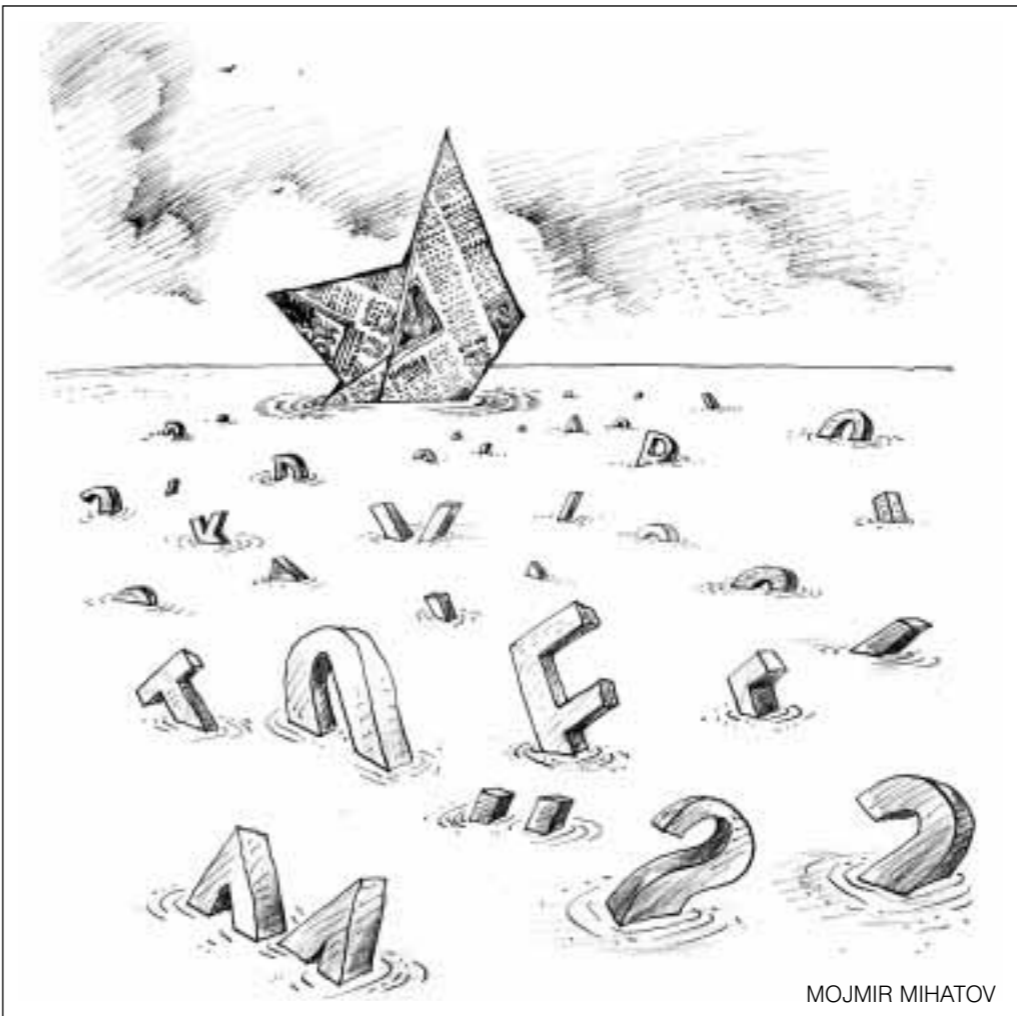
podrijetla Josip Kirigin (Vjesnik, Stajališta, 2. listopada, »Strahoviti teroristički udari posve su razbudili i otrijeznili Amerikance«), koji u svom osvrtu na hrvatsko reagiranje na američku tragediju, među ostalim, spominje i mene, spočitavši mi što sam u svome članku o odjeku na spomenu-te terorističke napade citirao dvoje Amerikanaca, prof. Johnsona i gospođu Susan Sontag, čija mišljenja navodno nisu reprezentativna za opće raspoloženje američke javnosti.

Naš Amerikanac navodi podatke da su oboje citiranih intelektualaca »glavni preostali ideolozi Komunističke partije SAD-a«. Usput veli da se čudi tom citiranju, jer je Borić »novinar koji se može »svrstati« u konzervativne autore, s jakim nacionalnim hrvatskim obilježjem«.

I komunisti ponekad mogu reći istinu!

Mene su mišljenja prof. Johnsona i književnice Sontag zanimala kao izjave koje sadrže neku istinu, bez obzira na to jesu li oni komunisti ili nisu. I komunisti mogu ponekad reći istinu!

U tome su za mene bile važne dvije misli tih intelektualaca. Prvo: Amerika treba intenzivno razmišljati o tome zašto je mnogi ljudi u svijetu neizmerno mrze, i drugo: napad na američke gospodarske i

MOJMIIR MIHATOV

Treba kritički gledati na američka službena i javna reagiranja, pa ako se s nekima ne slažemo, u duhu je demokracije da o tome govorimo. Ne postoji samo »američka istina«... Premda je svima poznato da je američka administracija dala vidljiv mig za »Bljesak« i »Oluju« danas službeni predstavnici Washingtona u Zagrebu peru ruke od toga kao Pilati

vojne institucije i simbole nije istodobno napad na ukupnu svjetsku civilizaciju, demokraciju i slobodu nego napad na Ameriku kao samoproglašenu jedinu svjetsku velesilu.

Naravno, nitko pametan i human ne može odobriti terorističke napade na ljude koji tom prilikom nisu imali nekakvu šansu da se brane. To je najvulgarniji zločin i kukačluk.

No istodobno treba kritički gledati na američka službena i javna reagiranja, pa ako se s nekima ne slažemo, u duhu je demokracije da o tome govorimo. Ne postoji samo »američka istina«.

Bush se nije proslavio

Kritički javni djelatnici u Europi prilično su se uzbuđili kad je američki predsjednik Bush postavio »ultimatum« ili ste za nas ili za teroriste. Nitko u demokratskom svijetu nije za teroriste, ali mnogi traže da se usputno s borbom

protiv terorizma mora aktivirati traženje uzroka toj pošasti.

Bush se također nije proslavio kad je »kaubojski« zatražio »dovedite mi Bin Ladenu živa ili mrtva«.

Naravno, nitko pametan i human ne može odobriti terorističke napade na ljude koji tom prilikom nisu imali nekakvu šansu da se brane. To je najvulgarniji zločin i kukačluk.

No istodobno treba kritički gledati na američka službena i javna reagiranja, pa ako se s nekima ne slažemo, u duhu je demokracije da o tome govorimo. Ne postoji samo »američka istina«.

protiv terorizma mora aktivirati traženje uzroka toj pošasti.

Bush se također nije proslavio kad je »kaubojski« zatražio »dovedite mi Bin Ladenu živa ili mrtva«.

Naravno, nitko pametan i human ne može odobriti terorističke napade na ljude koji tom prilikom nisu imali nekakvu šansu da se brane. To je najvulgarniji zločin i kukačluk.

No istodobno treba kritički gledati na američka službena i javna reagiranja, pa ako se s nekima ne slažemo, u duhu je demokracije da o tome govorimo. Ne postoji samo »američka istina«.

Europa nije za vrijeme jugokomunističke diktature emitirao emisije na hrvatskom jeziku, što je učinio tek nakon uskrnuća hrvatske države, ali pod maskom »južnoslavenskih jezika«.

Posljednji američki veleposlanik u Beogradu pred slom Jugoslavije Zimmerman bio je veći »Jugoslaven« nego srbijanski komunist, što se jasno vidi iz njegovih memoara. Američki ministar vanjskih poslova James Baker dao je »signal« Miloševiću da započne krvave osvajačke pohode protiv republika zapadno od Drine, rekavši da se treba obračunati s onima koji »razbijaju Jugoslaviju«.

Premda je svima poznato da je američka administracija dala vidljiv mig za »Bljesak« i »Oluju« danas službeni predstavnici Washingtona u Zagrebu peru ruke od toga kao Pilati.

Mora poštovati rodoljublje i neameričkih naroda

Hrvatska je dobro učinila što se solidarizirala sa žrtvama terora u New Yorku i Washingtonu i što je Americi izrazila sućut i ponudila svoju pomoć. No to nas slobodno misleće Hrvate ne bi smjelo spriječiti da kritički osvjetlja-

vamo američku politiku, posebice onu vanjsku, koja je uvijek bila u nacionalnim interesima Sjedinjenih Američkih Država, interesima koji se ne moraju uvijek nužno poklapati s interesima ostalih demokratskih naroda i država.

Svaka čast američkom domoljublju, ali Amerikanci, pa i oni hrvatskog podrijetla, moraju shvatiti da Amerika mora poštovati rodoljublje i neameričkih naroda, pa čak i onih koji ne vole tu veliku, te svakako demokratsku i poštovanja vrijednu zemlju.

I na kraju, »komunistkinji« Susan Sontag dao je prostor za njezin kritički članak o američkom reagiranju na terorističke napade nitko drugi doli konzervativni Frankfurter Allgemeine Zeitung, a intervju s prof. Johnsonom objavio je liberalni Der Spiegel.

Autor je novinar i publicist iz Kölna.